

Psalm 39:11-14: David bidt dat Gods slaan van hem stopt

Psalm 39 (NBV):

¹¹ *Houd op mij nog langer te kwellen, ik bezwijk onder de slagen van uw hand.*

¹² *U kastijdt de mens als straf voor zijn zonde, als een mot vreet U weg wat hij begeert, niet meer dan lucht is een mens.*

¹³ *Hoor mijn gebed, HEER, luister naar mijn hulpgeroep, wees niet doof voor mijn verdriet, want een vreemdeling ben ik, bij U te gast zoals ook mijn voorouders waren.*

¹⁴ *Wend uw straffende blik van mij af, dan beleef ik nog vreugde voordat ik heenga en niet meer ben.*

Ook christenen hebben soms verschrikkelijke ervaringen, waardoor ze alle reden hebben om te huilen van verdriet. Hoe ga je daarmee om? In Psalm 39 vertelt David dat hij aanvankelijk z'n emoties voor zich hield. Hij was bang om foute dingen te zeggen. Ook wilde hij voorkomen dat ongelovige toehoorders met z'n woorden op de loop zouden gaan, bijvoorbeeld – kunnen wij bedenken – door smalend te spreken over z'n geloof of z'n God. Maar David ondervond dat het voor hem niet goed was te blijven zwijgen. Ook wij met onze tegenwoordige psychologische kennis weten hoe destructief het inwerkt op je stemmingen en functioneren als je je verdriet opkropt. David besloot daarom zich niet langer krampachtig stil te houden: hij ging zich uiten over wat er bij hem leefde.

Daarbij erkende hij: 'U was het die mij dit alles aandeed' (39:10). Tegenwoordig hebben veel mensen moeite met een benadering als deze. Zij vinden het onjuist God te verbinden met het lijden dat mensen meemaken. Die critici hebben in zoverre gelijk dat we ervoor moeten oppassen God te dicht bij ellende te betrekken, omdat je God dan zomaar tot bron van het kwaad maakt, terwijl de Bijbel duidelijk aangeeft: in God is geen spoor van duisternis (1 Johannes 1:5) en Hij laat mensen niet graag lijden (vergelijk Hosea 11:8-9). Tegelijk is helder in de Bijbel dat alles wat in deze wereld gebeurt onder Gods bestuur valt – op de een of andere manier, zeg ik daar bij, want je moet ook rekenen met wat mensen doen, wat ziekten en rampen aanrichten en met de destructieve invloed van de duivel. Maar Gods bestuur overkoepelt alles. Vandaar dat David z'n moeite veroorzaakt ziet door Gods slaan van hem. Vandaar ook dat hij zich met z'n emoties tot God richt.

Hij begint ermee op z'n kwetsbaarheid en sterfelijkheid te wijzen (39:5-7). Die realiteit maakt hem duidelijk dat het ongepast zou zijn tegenover God een brutale mond op te zetten en Hem verwijten te maken; in dát opzicht doet hij er goed aan z'n hand op z'n mond te leggen, zoals ook Job deed (40:2-5). Tegelijk verklaart hij: 'Mijn hoop is alleen op U gevestigd' (39:8).

In het tweede deel van de psalm smeekt David God om het slaan van hem te stoppen: 'Houd op mij nog langer te kwellen' (39:11). Daarbij gebruikt hij vier argumenten om God zo ver te krijgen.

Dat doet denken aan Mozes. Tweemaal gaf God hem te kennen dat Hij genoeg had van Israël en daarom het volk wilde wegvagen. Mozes trad toen als advocaat van Israël op om God ervan te overtuigen dat Hij er goed aan deed Israël te sparen. Hij beriep zich namelijk op Gods onverdiende, vergevende gunst, op zijn goede naam bij de volken en op zijn trouw aan zijn belofte aan Abraham (Exodus 32:9-14; Numeri 14:11-20). Prachtig om te lezen. God geeft ons ruimte om met Hem te argumenteren en Hij doet wat met onze argumenten.

Op dezelfde manier probeert David God ertoe te bewegen z'n ellende te laten stoppen. Overigens doet hij dit heel bescheiden, want hij realiseert zich dat z'n ellende niet losstaat van z'n zondigheid. Zo bidt hij: 'Bevrijd mij van al mijn zonden' (39:9) en erkent hij verderop: 'U kastijdt de mens als straf voor zijn zonde' (39:12). Niemand kan van zichzelf zeggen dat hij zondeloos staat tegenover God. Of je een schurk bent of een fatsoenlijk mens, steeds schiet je tekort. Daarom hebben we nooit recht op geluk. Toch klagen mensen weleens, als hun iets ergs overkomt: 'Waarom heb ik dat verdiend?' Daarmee zeggen ze in feite tegen God: 'Ik heb er recht op dat het mij goed gaat en daar moet U voor zorgen.' Als je echt beseft wie je bent tegenover God, waag je het niet God eisen te stellen. David stelt zich daarom bescheiden op. Dat neemt niet weg dat hij God vier argumenten voorhoudt, in de hoop dat God zijn situatie ten goede keert.

1 Zijn lijden is onnatuurlijk

Z'n eerste argument is dat z'n lijden onnatuurlijk is. Natuurlijk valt er meer over ons lijden te zeggen. God kan daar een pedagogische bedoeling mee hebben. Blijkens de psalm heeft David dit ook ondervonden, want door z'n lijden is hij er extra van doordrongen hoe nodig hij als sterfelijk wezen God heeft. Op dit aspect van ons lijden wordt nadrukkelijk in Hebrreeën (12:6-7) gewezen: 'De Heer...straft elke zoon van wie Hij houdt. Houd vol, het betreft hier immers een leerschool.' Door ons lastige dingen te laten meemaken wil God ons dus tot bezinning brengen, zodat we ons gaan afvragen: 'Waar ben ik mee bezig? Moet het niet anders, kan het niet beter?' Door ellende worden we dus gestimuleerd om aan zelfreflectie te doen, waardoor we ertoe komen onze laksheid of verborgen zonde aan te pakken.

Toch kan David er terecht op wijzen dat z'n lijden onnatuurlijk is. Het zal waar zijn dat God ons lijden positief kan hanteren als een pedagogisch instrument. In dat geval geldt dat Hij in staat is met een kromme stok een rechte slag te slaan. Maar daarmee blijft die stok wel krom. Hierom kunnen we zeggen dat ons lijden op zichzelf negatief is. We mogen er – vaak pas achteraf – soms veel van leren, maar nooit geven ons verdriet en onze pijn ons voldoening. Erger nog, er is lijden waardoor je alleen maar beschadigd wordt en waarvan je – ook jaren later – onmogelijk de zin kunt ontdekken, zoals mishandeling, verkrachting, als kind een ouder verliezen.

Verder is het een feit dat ons lijden absoluut niet past bij de oorspronkelijke opzet die God met zijn kinderen had. Dit kun je overigens alleen zeggen als je het begin van de Bijbel over het paradijs als geschiedenis aanvaardt. In Genesis 2-3 blijkt namelijk dat het Gods bedoeling was dat de mens in harmonie met Hem en met alle schepselen zou leven. En dat noemde God 'zeer goed' (Gen. 1:31). Hij gunde de mens vrede en vreugde. Zo is het begonnen en daar wil God ook weer op uit komen. Want uiteindelijk wordt alles nieuw, met als resultaat: 'Gods woonplaats is onder de mensen, Hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wassen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn.' (Openbaring 21:3-4)

Om dit alles kun je zeggen dat lijden onnatuurlijk is. Het hoort eigenlijk niet in de wereld thuis. Bijbels gezien is lijden een indringer. Daarom kun je leed nooit voluit accepteren. Vanwege Gods pedagogiek kun je daar ook goede dingen over zeggen, maar compleet vrede daarmee hebben lukt terecht niet, en dat hoeft ook niet. Dat heeft God ook niet! Al hebben wij door onze zondigheid ellende verdiend, die ellende gaat God toch elke keer aan het hart. Een prachtig voorbeeld daarvan komen we tegen in het boek Jona. Door z'n afkeer van Nineve, een potentiële vijand van Israël, zag Jona graag dat de stad verwoest zou worden. Maar God wees Jona terecht: 'Zou Ik geen verdriet hebben om Nineve, die grote stad, waar meer dan honderdtwintigduizend mensen wonen die het verschil tussen links en rechts niet eens kennen (waarschijnlijk zijn dat de kinderen), en dan nog al die dieren?!' (Jona 4:11)

Hoe God tegenover het menselijk lijden staat kunnen we ook leren door naar het optreden te kijken van Christus, Gods mensgeworden Zoon. Blijkens zijn genezingen had Hij er last van dat mensen door ziekte, de dood, de duivel bezet werden. Daarom hoeven ook wij er geen vrede mee te hebben.

Omdat lijden onnatuurlijk is, is het passend dat David en ook wij in het geval van moeiten er reikhalzend naar uitzien dat er weer vreugde komt in ons leven. Daarmee geven we uiting aan ons heimwee naar het oude paradijs en aan ons verlangen naar het nieuwe paradijs.

2 Hij is als mens kwetsbaar

David heeft het zo zwaar dat hij klaagt: 'Ik bezwijk onder de slagen van uw hand' (39:11). Ieder mens bereikt op een gegeven moment de grens van wat hij kan verdragen. Ook David is helemaal uitgeput van wat God hem laat overkomen. Om z'n trieste situatie aan te geven gebruikt hij een beeld: 'Als een mot vreet U weg wat hij begeert' (39:12). Opmerkelijk dat hij God hier met een insect vergelijkt. Een mot is een vlinder die z'n eitjes legt op een donkere plek, waar bijvoorbeeld kleren hangen. Na een week komen die eitjes uit en gaan de larven de kleren aanvreten. Daarna gaan ze verpoppen en veranderen ze in vlinders, enzovoort. De vlinders lijken dus onschuldig, hun larven doen het vernielzuchtige werk. Haal je de aangevreten kleren tevoorschijn, dan zitten ze vol gaten. 'Even vernielzuchtig bent U bezig, als U toeslaat in m'n leven' – aldus David.

Gaat deze vergelijking niet te ver? David erkent dat z'n ellende uiteindelijk onder Gods bestuur valt; daarom acht hij het blijkbaar niet oneerbiedig crue woorden te gebruiken. Daarmee wordt recht gedaan aan wat ellende kan aanrichten. Gaat het je voor de wind, dan zie je er fleurig uit en blakend van gezondheid. Maar overkomen je moeiten, dan is dat vaak af te lezen aan je uiterlijk: je kijkt somber, je loopt niet meer zo fier rechtop, je bent misschien vermagerd – een en al ontluistering. En zelf merk je dat je veerkracht is verdwenen: er hoeft maar iets te gebeuren en je bent weer van slag. Begrijpelijk dat David Gods toeslaan in z'n leven vergelijkt met het destructieve van een mot.

En dan te bedenken dat de mens van oorsprong 'bijna een god' was, 'gekroond met glans en glorie' (Psalm 8:6). Maar David voelt zichzelf nu een geteisterd mens en ondervindt daarmee nog eens extra z'n kwetsbaarheid: 'niet meer dan lucht is een mens' (39:12): er hoeft maar even iets kwalijks in je lichaam gaande te zijn en je hart houdt op te kloppen, en weg ben je.

Waarom wijst David zo nadrukkelijk op onze kwetsbaarheid? Ook in het eerste gedeelte van de psalm heeft hij het hier al over: 'Mijn levensduur is niets in uw ogen, niet meer dan lucht is het bestaan van een mens, niet meer dan een schaduw zijn levenspad.' (39:6-7) Daar vermeldt hij onze vergankelijkheid om ons te stimuleren dat we ons bescheiden tegenover God opstellen. We hebben geen enkel recht kritiek op God te hebben om wat ons overkomt. Want wie zijn wij in vergelijking met God?

In het tweede gedeelte van de psalm heeft David een andere bedoeling ermee dat hij God wijst op onze kwetsbaarheid. Daarmee wil hij een beroep te doen op het mededogen van God: 'Alstublieft, mijn God, ga er niet mee door dat U mij deze ellende laat overkomen. Ik ben uitgeteld en van al het mooie in m'n leven is haast niks meer over!' Hij hunkert ernaar dat God weer naar hem gaat omzien.

Nogmaals, David is zich van z'n tekortkomingen bewust. Maar we mogen ervan uitgaan dat hij gewoon was in het heiligdom offers te brengen en daardoor telkens vergeving heeft gekregen. Daarmee heeft hij de ruimte z'n zaak bij God te bepleiten: 'God, houd alstublieft rekening met m'n incasseringsvermogen. Laat me niet door m'n narigheid kapot gaan.'

Zo mogen ook wij heel persoonlijk onze moeiten aan God voorleggen en daarbij een beroep doen op zijn barmhartigheid. Hierbij mogen we God attenderen op het beperkte van onze spankracht: 'Hemelse Vader, laat mij niet bezwijken onder de last die U op mijn schouders legt.' En dan kunnen we gerust zijn, want we kennen God door Christus. Het is waar: door ons chronisch falen hebben we geen recht op Gods liefde. Maar we beroepen ons op Christus. Hij is voor ons kwetsbaarder geweest dan wie ook: Hij is voor ons afgedaald tot in de ergste verschrikkingen. En daarom mogen wij aan God vragen: 'Alstublieft, laat mij niet overbelast worden.' En dan zal God zorg voor ons dragen. Misschien wordt het ons soms te veel en schemert het ons voor de ogen. Maar ook dan kunnen we erop vertrouwen dat God van zijn kant ons met onze kwetsbaarheid bij de hand blijft vasthouden.

3 Hij weet zich te gast bij God

David vervolgt: 'Hoor mijn gebed, HEER, luister naar mijn hulpgeroep, wees niet doof voor mijn verdriet' (39:13). Zo richt hij zich met hartstocht tot God. Daar voegt hij een opmerkelijk argument aan toe: 'Want een vreemdeling ben ik.' Wat bedoelt hij daarmee? Sommige uitleggers zien deze passage als een vervolg op die over de kwetsbaarheid en lezen dan 'sléchts een vreemdeling'. Ik volg andere uitleggers. Volgens hen doet David hier een beroep op de bijzondere rechten die een vreemdeling onder Israël had, samen met andere kwetsbaren zoals wezen en weduwen. Zo wordt expliciet verboden hen uit te buiten (Exodus 22:20-21). En in Deuteronomium (14:29; 16:11,14; 24:17-22; 26:12-13) staan vele bepalingen waarin de Israëlieten de opdracht kregen de vreemdeling, wees en weduwe hulp en bescherming te bieden. Ze hadden dus een bijzondere rechtspositie. Daar sluit David bij aan: 'God, heb oog voor m'n lijden, want ik ben toch niet zomaar een willekeurige relatie? Nee, U en ik zijn nauw met elkaar verbonden en U hebt mij speciale (voor)rechten gegeven.'

Voor deze uitleg pleit ook de toevoeging: 'Ik ben bij U te gast.' Zeker in het toenmalige Oosten werd de gast in de watten gelegd en kon hij rekenen op afdoende bescherming door de gastheer. Op deze gastvriendschap doet David een beroep. Hij vermeldt er nog bij dat z'n voorouders dezelfde positie innamen. We kunnen daarbij terugdenken aan de manier waarop God Israël onder zijn hoede heeft gehouden, al vanaf Abraham, Isaak en Jakob. Zo bepleit hij z'n verbondenheid met God nog eens extra: 'Dat wij met elkaar vervlochten zijn geldt al generaties. Dan kunt U mij toch niet zo in de ellende laten?!'

Om onze zaak bij God te bepleiten kunnen ook wij tegen God zeggen: 'Hemelse Vader, U weet toch wie ik ben? Door m'n doop is het onderstreept dat U en ik met elkaar verbonden zijn. M'n ouders en grootouders hoorden al bij U (als dat het geval is). Dan kunt U mij toch niet laten aanmodderen?!'

We kunnen dit ook anders zeggen, want dankzij Christus maken we deel uit van een uniek gezin, met God als onze Vader en Christus als onze oudste broer. Daarop kunnen we ons beroepen: 'Hemelse Vader, we zijn voor U toch geen onbekenden?! Door onze band met uw Zoon zijn we immers kinderen van U en mogen we ons bij U thuis weten. Laat ons alstublieft uw vaderlijke liefde ervaren.' Met dit gebed komen we niet bedrogen uit, want we zullen het ervaren dat God ons dwars door alle moeiten heen loodst.

4 Hij hecht aan de kleur van het leven

David sluit af met de woorden: 'Wend uw straffende blik van mij af, dan beleef ik nog vreugde voordat ik heenga en niet meer ben' (39:14). Hij wil het graag ervaren dat God hem weer vriendelijk gezind is. Hij wil z'n moeiten achter zich laten, zodat hij weer kan genieten van de kleur van het leven.

Soms hebben bijbellezers kritiek op dit verlangen van David: 'Je kunt wel zien dat het gezichtsveld van de oudtestamentische gelovige veel beperkter was dan óns gezichtsveld. Zij zijn eenzijdig gericht op het leven hier en nu en hebben kennelijk onvoldoende weet van de hemel en de nieuwe aarde. Als nieuwtestamentische gelovigen daarentegen weten we dat we pelgrims zijn, op doorreis naar de eeuwigheid. Wij hechten niet zo aan het hier-en-nu maar zijn gericht op de toekomst.'

Het is onjuist de gelovigen uit het Oude en Nieuwe Testament zo tegen elkaar uit te spelen. Het is waar, als nieuwtestamentische gelovigen voelen we ons in een bepaald opzicht niet thuis in deze wereld, namelijk voor zover we in aanraking komen met de macht van het kwaad, met zonde, ellende en dood. Bovendien weten we dat God een betere wereld voor ons in petto heeft, een wereld zonder de macht van het kwaad en waar de hof uit Genesis 3 is uitgegroeid tot de hofstad uit Openbaring 21-22. Kijk je naar die beide zaken, dan snap je waarom Paulus zegt dat 'de hele schepping als in barensweeën zucht en lijdt' (Romeinen 8:22). In dat opzicht is het terecht dat we onszelf zien als pelgrims op doorreis.

Maar er valt meer te zeggen: dank zij het offer van Noach - en dus, zeggen we vanuit het Nieuwe Testament, dank zij het gevloede bloed van Christus, het definitieve offer - bestaat de wereld ondanks alle zonde en ellende nog altijd voort (Genesis 8:20-22). Ook geldt van haar dat ze nog altijd geschraagd wordt met Christus' machtig woord (Hebreeën 1:3). Verder is nog steeds van toepassing: 'Alles wat God geschapen heeft is goed', zoals Paulus zegt (1 Timoteüs 4:4). Daarom kan de psalmdichter rondkijkend in de wereld God prijzen: 'HEER, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde' (Psalm 8:2).

Uit dit alles valt te concluderen dat we in het hier-en-nu nog altijd iets kunnen ervaren van het verloren paradijs, als een voorproef van het nieuwe paradijs.

David heeft dus groot gelijk dat hij hecht aan de kleur van het leven en daarom God smeekt een einde te maken aan z'n ellende. Het is eveneens wettig dat we als nieuwtestamentische gelovigen David nazeggen: 'Hemelse Vader, stop alstublieft m'n ellende, zodat ik weer volop blij kan zijn met wat U geeft.' Natuurlijk, we moeten niet helemaal opgaan in dit leven, want dan vergeten we hoe de macht van het kwaad werkzaam is en zien we eraan voorbij dat God nog met iets beters gaat komen. Wie alles van dit leven verwacht, leeft onvermijdelijk oppervlakkig: 'Je moet pakken wat je pakken kunt, want dit is je enige kans.' Ons antwoord hierop is niet dat we ons onthechten aan het hier-en-nu. We doen er goed aan op te merken hoe het oude paradijs na-ijlt en het nieuwe paradijs soms al glimpen laat zien.

Daarom is het passend aan God te vragen: 'Geef me alstublieft de tijd en de ruimte dat ik vreugdevol van de dingen kan genieten.' God heeft ons niet bestemd voor een grauw leven. Helaas is dat wel vaak onze situatie, maar we mogen God, die alles leidt, vragen: 'Kan het niet anders? Ik hecht zo aan de kleur van het leven. Bovendien, ik ben toch te gast bij U? Ook sta ik kwetsbaar in het leven, terwijl lijden uiteindelijk niet strookt met uw bedoeling. Mag ik daarom in dit leven nog iets van het paradijs proeven?' En vroeg of laat zal God ons gehoor geven. Soms mogen we nu al genieten, maar eens breekt de tijd aan dat het 100% geldt dat we 'het leven in al z'n volheid' ervaren (Johannes 10:10).